

IEVADS

Vides drošībai un cilvēku veselībai

Ievērojot vides aizsardzības prasības, kā arī iedzīvotāju veselības intereses, ir izvirzītas prasības decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanai apdzīvotās vietās. Ja lokālās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, septiņi un krājvertnes koncentrētas nelielā, blīvi apbūvētā teritorijā, tās var ietekmēt ne vien virszemes un pazemes ūdeņus, bet potenciāli arī dzeramā ūdens kvalitāti lokālajās ūdensapgādes sistēmās, radot draudus cilvēku veselībai. Situācija pavisam vienkārša – viena kaimiņa kanalizā-

cijā rodas noplūde vidē, pa gruntsūdeņiem piesārņojums nokļūst otra kaimiņa akā vai upītē, kas plūst garām.

Lai pasargātos no vides piesārņošanas, tika pieņemti Ministru kabineta "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu". Katrā pašvaldībā jāizstrādā Saistošie noteikumi. To mērķis ir veicināt kvalitatīvu un vides prasībām atbilstošu un drošu ūdenssaimniecības pakalpojumu pieejamību, līdzsvarojot vides aizsardzības, dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas un sabiedrības ekonomiskās intereses. Noteikumi attiecas uz visām fiziskām un juridiskām personām, kuru īpašumā vai valdījumā ir decentralizētās kanalizācijas sistēmas.

Pašvaldībām likumi jāievēro

Vairākās pašvaldībās jau pieņemti saistošie noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu, citās par tiem vēl tiek diskutēti.

Amatas novadam teritorija ir vislielākā, ja salīdzina ar citām pašvaldībām, kas atrodas vēsturiskā Cēsu rajona robežās. Pašvaldība nolēmusi, ka saistošie noteikumi attieksies uz Līvu, Ierīku, Ģikšu, Skujenes, Nītaures, Zaubes ciemu.

"Cīemos ir realizēti ūdenssaimniecības projekti. Nevar prasīt, lai iedzīvotāji pieslēdzas centrālajiem tīkliem, ja māja atrodas pusotru kilometru no tiem. Tās ir ļoti lielas izmaksas.

Konkrētajos ciemos obligāti būs jāpieslēdz ēkas, kuras atrodas līdz 20 metriem no centrālajiem tīkliem," stāsta novada vadītāja Elita Eglīte un uzsver, ka saistošie noteikumi vēl nav pieņemti, jo vēl tiek vērtēti, kā veiks uzskaiti. "Tas ir sarežģīts jautājums. Novadā ir 12 attīrīšanas iekārtas, viena tīkko uzbūvēta, un būs vēl. Novadā ir 16 ciemi. Pašvaldībai jānosaka, cik viens cilvēks ciemā patērē ūdeni - vienu vai trīs kubikmetrus. Tā ir liela atšķirība. Tas sabiedrību satrauc. Jāvērtē kontekstā, jāreķinās ar to, ko varam piedāvāt. Protams, katrs iedzīvotājs uzreiz interesējas, kas viņam mainīsies. Cilvēkiem jāskaidro, ka noteikumi neattiecas uz tiem, kuri nedzīvo ciematos. Iedzīvotāju interese ir ļoti liela, tāpat arī ir daudz jautājumu," saka novada vadītāja. E. Eglīte atzīst, ka arī pakalpojuma sniedzējam – pašvaldībai – patlaban neatbildētu jautājumu netrūkst. Kaut vai, kur likt attīrīšanas iekārtu dūņas, vai nākotnē būs kāds uzņēmējs, kurš sniegs asenizācijas pakalpojumus, vai esošo attīrīšanas iekārtu jaudas atbildīs.

Pārgaujas novadā saistošie noteikumi ir pieņemti. "Novadā ir sešas bioloģiskās attīrīšanas iekārtas, pēdējās tika izbūvētas Auciemā. Visās var izliet asenizācijas mucas. Pašvaldībai ir līgums arī ar SIA "Vinda", ja ro-

das problēmas, aicinām palīgā," stāsta Pārgaujas novada vadītājs Hardijs Vents.

Priekuļu novadā pakalpojumu nodrošina pašvaldība. "Iedzīvotāji elektroniski var nosūtīt iesniegumu, pakalpojums tiek izpildīts, samaksa pēc apstiprināta cenrāža. Problēmas būs ar tiem iedzīvotājiem, kuri ūdeni nesāņem no centralizētajiem tīkliem. Kā aprēķināt, cik aizplūst kanalizācijā, cik bieži nepieciešama notekūdeņu un nosēdumu izvešana? Protams, problēmu nebūs tiem, kam ir ūdens skaitītāji," saka Priekuļu pašvaldības vadītāja Elīna Stapulone.

Pašvaldību vadītāji arī uzsver, ka iedzīvotājiem būs papildu izmaksas par pašu ierīkotajām bioloģiskajām attīrīšanas iekārtām, jo tās regulāri jāpārbauda sertificētam speciālistam.

Jautājumu ir daudz gan pašvaldībām, kuras ir atbildīgas par ūdensapgādi, kanalizāciju, notekūdeņu savākšanu, novadīšanu un attīrīšanu, ūdensvada un kanalizācijas tīkla tehnisko apkalpošanu, gan iedzīvotājiem, kuri izmanto pakalpojumu. □

Iedzīvotāji ieinteresēti un grib saprast

Raunas novadā decentralizētās kanalizācijas sistēmas reģistrācija pašvaldības datu bāzē sāksies 1. oktobrī.

"Saistošie noteikumi attiecas uz visiem Raunas, Drustu, un Rozes ciemu teritorijā esošo decentralizēto kanalizācijas sistēmu īpašniekiem. Raunas ciema teritorijā ir 105 īpašumi, Drustu ciemā 37, Rozes - deviņi īpašumi, kuros ir decentralizētās kanalizācijas sistēmas, neskaitot āra sausas tualetes, kuru apsekošana nav veikta," stāsta pašvaldības vides speciāliste Sallija Lakina.

Lai iedzīvotājiem skaidrotu izmaiņas, pašvaldība rīkoja sapulci. Bija ieradusies 15 raunēnieši, neviens no Rozēm un Drustiem. Sapulcē bija klāt arī pašvaldības saimnieciskā dienesta speciālisti, juriste, kuri varēja atbildēt uz konkrētiem jautājumiem. S. Lakina iepazīstināja gan ar Ministru kabineta, gan Raunas domes saistošajiem noteikumiem. Patlaban pašvaldībā par vēlmi pieslēgties centrālajai kanalizācijas sistēmai saņemti 20 iedzīvotāju iesniegumi. Izdevumi jāsedz pašiem. "Par to, vai pašvaldība var finansiāli palīdzēt, spriedīs deputāti. Katrai privātmājai situācija ir citāda, dažādi līdz centralizētajiem tīkliem desmit, citai 200 metri. Jārēķinās arī ar Raunas reljefu. Ja vairāki kaimiņi, kuriem nav pieejama centralizētā kanalizācija, vēlēšies pieslēgties, pašvaldība meklēs risinājumus, lai izbūvētu centrālos tīklus. Pieslēgumus pašvaldība neierīkos, bet padomu neliegs," skaidroja pašvaldības izpildītore.

"Ūdens apgāde mums centralizēta, kanalizācijas nav, ir sausā tualete. Katrs kaimiņš pats atradis risinājumu, bet skaidrs, ka pieslēgties centralizētajai kanalizācijai nav nekādu iespēju," atzina Romāns Sarkanis. Kāds cits raunēniecis teica: "Manai mājai līdz centralizētajai kanalizācijai ir 70 metri, turklāt bez papildu sūkņiem neiztikt, jo māja ir ielejā." Kāds arī minēja, vai kaimiņš ļaus izbūvēt kanalizāciju pāri savai ze-

■ JAUTĀJUMU DAUDZ. Pašvaldības vides pārvaldības speciāliste Sallija Lakina, Juris Gaņģis, pašvaldības ūdenssaimniecības speciālists Aivis Ščitka un Mikus Frišfelds pārrunā konkrēti katram īpašniekam svarīgus jautājumus.

mei.

Plašāka diskusija raisījās par to, kādas sistēmas izdevīgāk izmantot privātmājās - krājvertni, septiņi vai individuālās attīrīšanas iekārtas. "Notekūdeņu krājvertne jeb, kā parasti saka, - kanalizācijas bedre - ir izplatītākā. Eksploatācija neprasa papildu apkopi, tikai regulāri jāizved. Grodi, ja tiem nav hidroizolācijas, nav droši, kanalizācijas saturs var iekļūt augsnē. To neredz, nejut, bet vide tiek piesārņota. Septiņi ir līdzīgs krājvertnei, bet tam ir infiltrācija, vismaz daļēji notekūdeņi tiek attīrīti. Septiņi nav piemēroti vietās, kur ir augsts gruntsūdens līmenis, jo būs grūti novadīt izplūstošos attīrītos notekūdeņus. Attīrīšanas iekārtās notekūdeņi tiek bioloģiski attīrīti, to dara dūņas. Iekārtu darbībai nepieciešama elektrība, dūņām barības vielas. Ja māj-saimniecībā dzīvo tikai viens cilvēks, dūņas iznīks. Tās aukstā ziemā var izsilt, karstā izžūt, dūņām var kaitēt ķīmiskas vielas, ko izmanto māj-saimniecībā. Taču individuālās attīrīšanas iekārtās ieplūst kanalizācijas notekūdeņi un izplūst attīrīti ūdeņi," skaidroja S. Lakina un uzsvēra, katram pašam jāizvērtē, kas izdevīgāk.

Saistošajos noteikumos arī paredzēts, ka kanalizācija jāizved ne retāk kā reizi gadā. Kāds raunēniecis apšaubīja šo prasību, sakot, ka viņam pietiek, ja to dara reizi septiņos gados. Citi iebilda, atzīstot, ka noteikti sistēmā ir noplūde un nosēdumi droši vien jau ir līdz

tvērtnes malām.

Raunas pašvaldība nesniedz asenizācijas pakalpojumu. Lai tie, kuri to dara, varētu turpināt, būs jāreģistrējas pašvaldībā. "Asenizatoriem būs stingras prasības, uzskaitē, pašvaldībā būs saraksts, kuri uzņēmēji drīkst sniegt šos pakalpojumus, ja novadā neviens nevēlēšies reģistrēties, uzrunāsim uzņēmējus kaimiņu novados," skaidroja S. Lakina.

Pašvaldība pārbaudīs, lai katrai māj-saimniecībai, kurā ir decentralizētā kanalizācija, būtu līgums ar asenizatoru, ka pakalpojums veikts. Asenizatoram un mājokļa īpašniekam būs jāatskaitās. Ja būs šaubas par apsaimniekošanu, tiks pieprasīts, lai pārbauda, vai attīrīšanas sistēmas ir tehniskā kārtībā. "Pēc Ministru kabineta vadlīnijām par vides prasību pārkāpumiem paredzēts naudas sods. Pašvaldības saistošajos noteikumos sākotnēji paredzēts brīdinājums. Svarīgi, lai ikviens saprot, ka nedrīkst piesārņot vidi," sacīja pašvaldības juriskonsulte Sīgita Koliņa.

Vēl iedzīvotāji diskutēja par aprēķiniem, cik notekūdeņu aiziet kanalizācijā. Ja nav skaitītāja, daudzums tiek izrēķināts pēc formulām.

"Ar laiku tiks veikta arī sauso tuaļu uzskaitē. Ir mājas, kurās ir attīrīšanas iekārtas, bet pie dārza ir sausā tualete. Svarīgi, lai arī tā ir videi droša," uzsvēra vides pārvaldības speciāliste. □

UZZIŅAI

Kas ir decentralizētās kanalizācijas sistēmas

MK noteikumos teikts, ka tās ir sistēmas vai iekārtas, kur notekūdeņi tiek attīrīti vai uzkrāti, kuras nav pievienotas centralizētajam kanalizācijas tīklam un idealās šādi:

- rūpnieciski izgatavotas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, kuras attīrītos notekūdeņus novada vidē un kuru kopējā jauda ir mazāka par 5 m³/diennakti;
- septiņi - atbilstoši izbūvēti notekūdeņu attīrīšanas kompleksi, kas

sastāv no rūpnieciski vai individuāli izgatavotas hermētiskas tvērtes ar divām vai vairāk kamerām notekūdeņu un fekālo nogulšņu nostādināšanai un pārplūdei vidē pēc nostādināšanas, šim nolūkam izmantojot filtrācijas laukus, apakšzemes drenas, smilts grants filtrus, filtrācijas grāvjus, filtrācijas akas vai niedru laukus;

■ notekūdeņu krājvertnes, hermētiski noslēgtas tvērtes, kurās uzkrājas neattīrīti notekūdeņi vai kanalizācijas sistēmu tīrīšanas atkritumi.

Pašvaldības nosaka ciemus, uz kuru teritorijām attiecas prasības, minimālo biežumu notekūdeņu un nosēdumu izvešanai, ņemot vērā būvju veidu, ūdens patēriņu konkrētajā īpašumā un decentralizētās kanalizācijas sistēmas iekārtu tilpumu, izstrādā prasību minimumu asenizatoram. Jaunās prasības skar visas ciemu un pilsētu individuālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, krājvertnes un nosēdvertnes, kas nav pievienotas centralizētai kanalizācijas sistēmai. Visas ciemu un pilsētu individuālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, krājvertnes un nosēdvertnes, kas nav pievienotas centralizētai kanalizācijas sistēmai, tiks reģistrētas īpašā pašvaldību datubāzē. Reģistrācija ilgs līdz 2021. gada 31. decembrim. Noteikumi neaizliedz

lietot sausās vai pārvietojamās tualetes. Tie neattiecas uz lauku teritorijām, tostarp viensētām. Tie arī paredz tiesības pašvaldībām saistošajos noteikumos noteikt ciematus, uz kuriem prasības neattieksies - ja pēc apdzīvotības blīvuma tas neatšķiras no lauku teritorijām. Ministrija vērtēs, kādām apdzīvotajām vietām pašvaldības paredz izņēmumus. □

Lappusi sagatavoja SARMĪTE FELDMANE

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF Mediju atbalsta fonds